

CHOROWAĆ (63) *vb impf*

Oba o oraz a jasne.

inf chorować (11). ◇ *praes 1 sg* choruję (1). ◇ *2 sg* chorujesz (2). ◇ *3 sg* choruje (19). *2 pl* chorujecie (1). ◇ *3 pl* chorują (3). ◇ *praet 1 sg m* chorowałem(e)m (1). ◇ *2 sg m* -ś chorowałem (1). ◇ *3 sg m* chorował (14). *f* chorowała (1). ◇ *2 pl m pers* -(e)ście chorowali (1). ◇ *3 pl m pers* chorowali (1). ◇ *fut 3 sg n* chorować będzie (1). ◇ *con 3 sg m* by chorował (3). ◇ *3 pl m pers* by chorowali (1). ◇ *part praes act* chorując (2).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

Być chorym, słabym; cierpieć na jakąś chorobę; iacere, morbo afflicteri Mącz, Cn; aegrotare Calag, Cn; infirmari, lecto teneri, morbo retineri Mącz; aegrere, (morbis) aegrescere, aegro corpore esse, (in morbo) cubare, iniqua valetudine conflictari, minus commoda valetudine uti, morbo affici a. conflictari a. implicari a. laborari a. tentari a. teneri a. urgeri Cn (63) : i vzdrowił ty którzy z nich chorowali. MurzNT Matth 14/14; A ktoby przedię chorował/ takim do rokov czwartych ma być rok przełożon. UstPraw G3, D2v; Przecz tak małz fmetną połthawę gdyż nie choruielz? BibRadz 2.Esdr 2/2 [idem BudBib]; Iacente te, Gdyś chorował. Mącz 161b, 130b, 186d, 231d, 448a, 474c; BielKron 251; Roza tłuczona z octem/ dobra ielth ná żołądek przykładác/ kiedy choruię SienLek 96; bo trudno thám leczyć gdzie nikt nie choruię GórnDworz Kk3v; ktorzy choruię potrzebuię lekarstwá KuczbKat 230 [2 r.]; WujJud 161; BudBib 2.Esdr 2/2; BudNT Iac 5/14; ModrzBaz 68 [3 r.]; y co z niemi trzecięgo álbo czwartęgo chorowác będzie Oczko 36; Calag 312b; SkarŻyw 582; Ieden Sláchćic [...] gdy bárdzo chorował/ był nápominan od Mnichow StryjKron 350; GórnRozm H4; Ktoż choruię/ á ia nie choruię? WujNT 2.Cor 11/29, Matth 25/36, Luc 7/10, Ioann 4/46, 11/2, 3 (11); SarnStat 557; Gdyż choruię odchodzę/ dla frogiey ftárości. PaxLiz E2; Kupiłem go; mnie był zdrow/ mnie chorował: zátym Coćby był zdechł/ mnieby zdechł: á tobie nie ná ty^m. KlonWor 20.

chorowác czym (3): lecz iż w káždéy chorobie przyfádá iáka być muśi/ náturze pácyentá który niá choruię/ włafna: któręy iefli ná oko nie vyźrym/ trudno iá opifác. Oczko 25. Cf Zwroty.

chorowác komu (2): Nie doydzye fyem podobno/ bo nam krol choruię. RejWiz 104; KlonWor 20.

chorowác na co (3): Ieft tedy członek przednieyfy/ y v koniá głowá/ ná ktorą gdy choruię: Weźmi Rdeftu SienLek 165, 95v. Cf »na płuca chorowác«.

Zwroty. »chorowác chorobą« (1): Wfzák gdy kto z was choruię iáką ciężką chorobą/ wnet iedzie do cieplić GórnRozm D3.

»falszywie chorowác« = symulowác (1): Kiedyś był przegrál tálarów niemálo/ Iześ ftyfkował ná bok bárzo łobie? [...] Ták nikt fáłszywie nigdy nie chorował. PudłFr 5.

»w niemocy chorowác« (1): Włafnie/ kiedy więc człowiek w niemocy choruię/ Wfłodkich rzeczách zgorzknienię/ w gorzkich fłodkość czuię ZawJeft 35.

»na płuca chorowác« (1): Sok z bialey Szánty [...] dáy pić temu/ kto ná płucá choruię SienLek 93v.

»rzkomo chorowác« = symulowác (1): Sich kranck ftelleⁿ. Rzkomo chorowác. Fingere dolorem capitis. Calag 444b.

»chorowác na śmierć [= śmiertelnie]« (1): y fráłował fie z tego żeście flyfłeli o nim żeby był niemocen: A iednák chorował ná śmierć [infirmatus est usque ad mortem] Leop Philipp 2/27.

Szeregi: »słabiec i chorować« (1): Od tego czału Leŧtko począł ŧłabiec y chorować w ktorey chorobie vmárł *BielKron* 365v.

»chorować albo zstarzec się« (1): ábyfmy ták my [...] od woienney wypráwy wolného [...] nie czynili/ okróm tych/ którzy choruią/ álbo sŧárzeli fie [*praeter aegrotantes, senio confectos JanStat* 703] *SarnStat* 300.

»chorować, (aż) umrzeć« (2): *Leop 2.Par* 32 *arg*; z onego myŧlenia co daley tho bárziew chorował/ áż vmárł *BielKron* 236v.

Przen: O grzechu, wadach moralnych, przewinieniach społecznych (9) : Nuż łákomŧwo/ nuż pychá/ [...] Ktoremi vćiŧniona myŧl bárzo choruie *RejWiz* 94; nie iedno ciało/ ále y duch w człowiecze choruie *GórnDworz* H5v; *CzechEp* 102; Ale wy nie inego w vŧćiech nie maćie/ iedno Wolność/ [...] chcećie iákom wylzley wŧpomniał/ żeby wam dopuŧczono bárziew chorować/ niż choruiećie. *GórnRozm* I4, B2v.

Zwroty: »niemocami chorować« (1): Temi niemocámi [= *wadami charakteru*] niezliczone mnoŧstwo ludźi choruie [*his morbis infiniti aegrotant*] *ModrzBaz* 67.

»niezgodą chorować« (1): Graecią pod ŧwą moc podbiiáiąc/ w ten czás/ gdy ŧpólną niezgodą chorowała *OrzJan* 12.

»chorować na umyŧle« (1): Gdy wy Polacy proŧicie Krola o pomnozenie ŧwobod/ ábo wam co Krol obiecuie/ tedy to nic inego nie ieŧt/ iedno że wam obiecuie Krol dopuŧćić bárziew/ niżećie do tąd ná vmyŧle chorowali/ chorować. *GórnRozm* B2v.

Synonimy: boleć, charlać, cierpieć, niemoc, osłabiec, słabiec, wátleć.

Formacje pochodne: zachorować; chorzeć, ochorzeć, przychorzeć, rozchorzeć się, schorzeć, zachorzeć; zachorzać.

Cf CHOROWANIE, **CHORUJĄCY**

DM